

Kinga Dobrowolska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Ewa Matczuk, Politechnika Lubelska

Analiza wykorzystania systemów e-learningowych w szkoleniach bibliotecznych na przykładzie uczelni i wydziałów ekonomicznych

Z roku na rok zwiększa się liczba bibliotek wykorzystujących systemy zdalnej edukacji w obowiązkowych szkoleniach bibliotecznych, kończących się z reguły testami zaliczeniowymi. Studenci w dowolnym czasie i miejscu mają możliwość zapoznania się z biblioteką, jej zasobami oraz sposobami wypożyczeń. W niniejszym opracowaniu zamieszczono informacje dotyczące platform edukacyjnych wykorzystywanych podczas wstępnych szkoleń organizowanych przez poszczególne biblioteki naukowe w Polsce na bazie otwartego dostępu online do katalogów i zasobów.

Przełom XX i XXI wieku to era cyfrowa, gdzie internet stał się medium, które wkroczyło we wszystkie sfery funkcjonowania gospodarki, biznesu, nauki i społeczeństwa. Rozwój e-edukacji jest odpowiedzią na zmieniającą się rzeczywistość, wyrazem postępu oraz elementem procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego. W świecie, w którym występują dynamiczne przeobrażenia, wykształcenie i kompetencje nabierają szczególnego znaczenia – muszą być także permanentnie uzupełniane i modyfikowane. Nowe technologie stwarzają rozwiązania umożliwiające pełniejszą recepcję przekazywanych treści w procesie edukacyjnym. Aktywizują jednostki do samodzielnego zdobywania i pogłębiania wiedzy, a sprzyja temu łatwy dostęp do zasobów informacji zgromadzonych w sieci oraz ich aktualność. Internet znajduje zastosowanie we wszystkich formach kształcenia samodzielnego, jak i w nauczaniu zdalnym. E-learning jest definiowany jako wykorzystywanie nowoczesnej technologii multimedialnej i internetu w celu poprawy jakości uczenia się, poprzez ułatwienie dostępu do istniejących zasobów i usług, jak również poprzez ułatwienie wymiany i współpracy na odległość. Obejmuje on wszystkie środki elektronicznego przekazu, w tym taśmy audio-wideo, CD-ROM-y, telewizję i radiofonie satelitarną. E-edukacja jest nową metodą powadzenia szkoleń i nauczania, umożliwiającą

naukę w dowolnym miejscu, czasie i tempie, co ma istotne znaczenie ze względu na miejsce zamieszkania. Jej „wyższość” w porównaniu z innymi metodami polega na przeniesieniu środka ciężkości w nauczaniu: z nauczyciela na uczącego się¹. E-learning jako forma nauczania zyskuje na znaczeniu. Rozszerza się oferta zajęć wykorzystująca nowe technologie przekazu. Pozwala on także na istotną redukcję kosztów kształcenia.

Polskie biblioteki starają się dopasować do tak dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Wykorzystują one w coraz większym stopniu najnowsze technologie informatyczne. Na ich stronach internetowych zamieszczane są coraz częściej e-learningowe szkolenia, dotyczące funkcjonowania tych jednostek, korzystania z ich zasobów; prezentowane są kursy dla doktorantów wprowadzające w obszar baz dziedzinowych będących w posiadaniu danych uczelni. Przykładowo wirtualna Biblioteka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przybliży nowym czytelnikom zarówno sam budynek, agendy tam funkcjonujące jak również formy i sposoby wypożyczeń, zaś Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego swoją ofertę przedstawia w formie prezentacji multimedialnej (filmu), zrealizowanej w rzeczywistych wnętrzach. Są to pierwsze i podstawowe sposoby zapoznawania czytelników z bibliotekami i ich zbiorami. Biblioteki, wykorzystując swoje strony internetowe, coraz częściej systematyzują informacje dotyczące konkretnych dziedzin, źródeł, baz danych, abstraktów, artykułów a nawet e-booków. Pomocą w wyszukiwaniu informacji w sieci są prężnie rozwijające się biblioteki cyfrowe. W 2006 roku powstała Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona (www.polona.pl), która stała się częścią platformy biblioteki europejskiej (<http://libraries.theeuropeanlibrary.org>) – co umożliwia pobieranie informacji ze wszystkich bibliotek narodowych².

Szkolenia biblioteczne online

Biblioteki uniwersyteckie coraz częściej korzystają z tej formy szkolenia studentów. Ze względu na dokonujący się postęp w dziedzinie informatyzacji oraz dynamiczne zmiany w funkcjonowaniu bibliotek naukowych istnieje potrzeba ustawicznego kształcenia wszystkich korzystających z ich zasobów i usług. Nowoczesne biblioteki oferują swoje zbiory nie tylko w formie drukowanej, ale coraz częściej jako zasoby cyfrowe. Szkolenie biblioteczne ma na celu dostarczenie studentom I roku podstawowych informacji o bibliotece, sposobach korzystania z katalogu komputerowego (wyszukiwanie, zamawianie książek,

¹ A. Dąbrowska, M. Janoś-Kresło, A. Wódkowski, *E-usługi a społeczeństwo informacyjne*, Difin, Warszawa 2009, s. 80.

² Tamże, s. 82.

czasopism, sprawdzanie stanu konta czytelnika) oraz pokazuje, jak efektywnie korzystać z nowoczesnych źródeł informacji.

Rysunek 1. Przykład szkolenia realizowanego na UMCS

Źródło: własne

Obowiązkowe e-learningowe szkolenia biblioteczne z reguły przeznaczone są dla studentów I roku studiów licencjackich i magisterskich. Szkolenia te składają się z dwóch części. Pierwsza z nich zawiera podstawowe informacje o funkcjonowaniu biblioteki, zbiorach tradycyjnych i elektronicznych oraz o sposobach wyszukiwania, zamawiania i wypożyczania potrzebnych materiałów. Część druga stanowi test sprawdzający, który realizowany jest w trybie online. Warunkiem zaliczenia, potwierdzonego wpisem do indeksu, jest udzielenie, w zależności od uczelni, od 60 do 75 % prawidłowych odpowiedzi.

Tabela 1. Platformy wykorzystywane przez wybrane uczelnie

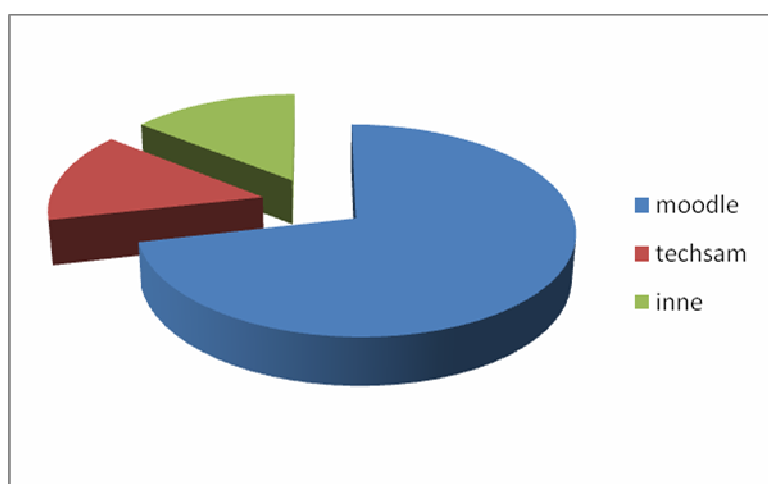
Uczelnia	Wykorzystywany system LMS
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Moodle
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	własny, autorski
Uniwersytet Gdański	Moodle
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Moodle
Politechnika Warszawska	Moodle

Uniwersytet Warszawski	Moodle
Katolicki Uniwersytet Lubelski	TechneSystem

Źródło: opracowanie własne

Jak można zauważyć, większość kursów dotyczących szkoleń bibliotecznych wykorzystuje platformę Moodle jako podstawowy system edukacji niestacjonarnej.

Rysunek 2. Wykorzystanie platformy Moodle w uczelniach

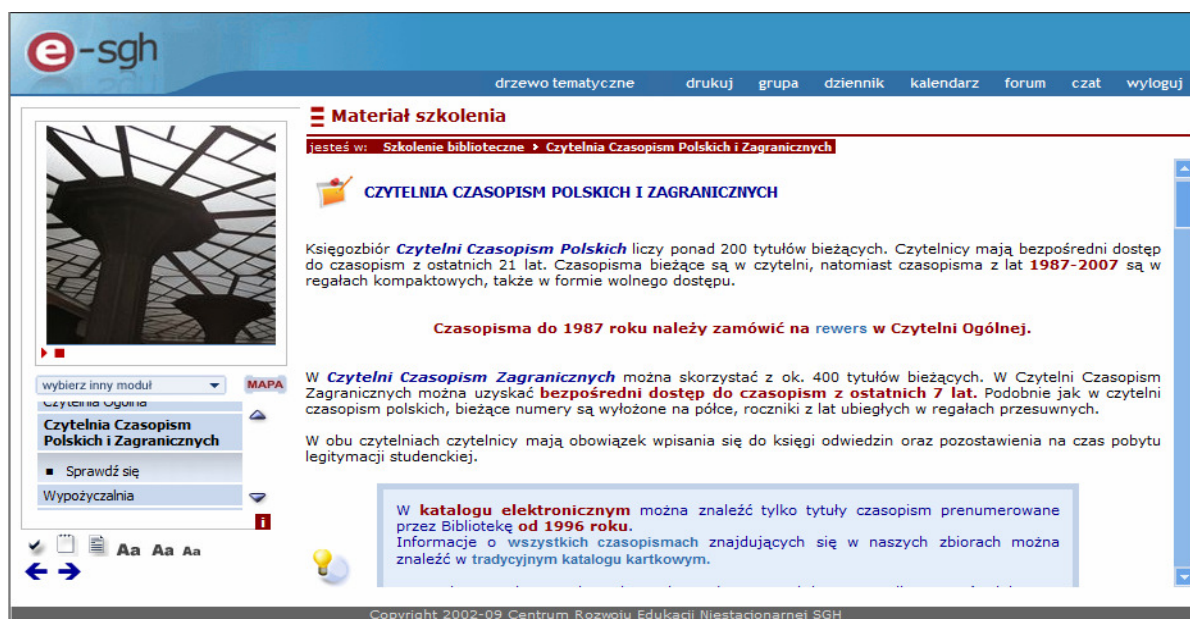

Źródło: opracowanie własne

Obok wstępnych szkoleń bibliotecznych prezentowane są także szkolenia z zakresu informacji naukowej. Tutaj przykładem może być kurs udostępniany przez Bibliotekę Główną Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Godzinne kursy prezentują udostępniane w sieci uczelnianej zasoby elektroniczne. Uczestnicy zajęć poznają zawartość witryny internetowej, architekturę serwisów i struktury poszczególnych baz danych, a także uczą się stosować efektywne metody wyszukiwania.

Biblioteka Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie zamieściła na platformie e-learningowej SGH (www.e-sgh.pl) obowiązkowe szkolenie biblioteczne, kończące się testami zaliczeniowymi oraz udostępnia zasoby czasopism polskich i zagranicznych, jak również prezentuje zasoby Open Access, niezbędne studentom ekonomii.

Rysunek 3. Przykład platformy e-learningowej SGH

Źródło: www.e-sgh.pl, [03.11.2009]

Zakończenie

Wykorzystanie różnych platform edukacji online spowodowało uatrakcyjnienie sposobu przekazywania wiedzy podczas wstępnych szkoleń bibliotecznych dla studentów szkół wyższych. Na podstawie udostępnionych materiałów wykazano, iż platforma Moodle jest jedną z najpopularniejszych platform edukacyjnych wykorzystywanych przez uczelnie wyższe (rysunek 2). Można byłoby się zastanowić nad sposobami przekazywania pomiędzy uczelniami sprawdzonych i popularnych wśród studentów treści szkoleń z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Bibliografia

A. Dąbrowska, M. Janoś-Kresło, A. Wódkowski, *E-usługi a społeczeństwo informacyjne*, Difin, Warszawa 2009.

M. Dąbrowski, M. Zając (red.), *E-learning w kształceniu akademickim*, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa 2006.

A. Grygorowicz, E. Kraszevska, *Szkolenie biblioteczne on-line jako nowoczesna forma zajęć dla studentów I roku Akademii Medycznej w Gdańsku*, [w:] materiały z 25. Jubileuszowej Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych *Kształcenie*

użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia, Kazimierz Dolny, 12–14czerwca 2006.

Netografia

Biblioteka Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, <http://www.biblioteka.gumed.edu.pl/>.

Biblioteka Szkoły Głównej Handlowej,

http://www.sgh.waw.pl/ogolnuczelniane/biblioteka/informacje_ogolne/.

Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego, <http://www.bg.univ.gda.pl/>.

Biblioteka Politechniki Lubelskiej, <http://biblioteka.pollub.pl/>.

Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie,

<http://kangur.uek.krakow.pl/biblioteka/index.php>.

Biblioteka Politechniki Gdańskiej, <http://www.bg.pw.edu.pl/>.

Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, <http://www.buw.uw.edu.pl/>.

Biblioteka KUL, <http://www.kul.lublin.pl/191.html>.

Abstract

Every year the number of libraries using distance education systems in obligatory library trainings, ending with final tests, is growing. A student has a possibility of getting familiar with the library and its resources and borrowing conditions at any given time and place. The article includes the information concerning educational platforms used for preliminary trainings organized by particular scientific libraries in Poland on the base on open online access to catalogues and resources.

Nota o autorkach

Kinga Dobrowolska jest pracownikiem Biblioteki Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jej zainteresowania dotyczą tematyki wykorzystania systemów e-bibliotek.

Ewa Matczuk jest kierownikiem Oddziału Informatyzacji Biblioteki Politechniki Lubelskiej. Jest specjalistą w dziedzinie zintegrowanego systemu bibliotecznego VTLS/VIRTUA.